IKASLEEN HIZKUNTZA ERROREAK ETA HUTSEGITEAK: ZUZENTZEKO PROPOSAMENA

- Sarrera
- **Erroreen etiologia**
  - Arrazoiak
  - **Errorea / Hutsegitea**
  - Zuzenketa
  - Sailkapena
  - **Era anitzeko akatsak...**
- **Ikas-estrategiak**
- Okerrak zuzentzeko irizpideak
- Okerrak zuzentzeko teknikak
- Okerrak zuzentzekojarraibide baten proposamena
- Azken hausnarketak eta iradokizunak

SARRERA

Irakasleok geure irakasgaiez gain, hizkuntza ere azaldu beharra daukagu?

Hori filologo eta linguisten zeregin berezia ote da?

Geure irakasgaiak azaltzeko daukagun denbora apurra hizkuntzaren irakaskuntzarekin eta hizkuntzaren okerren zuzenketarekin partekatu behar ote dugu?

Geure ikasleen errealitate linguistikoaz abstrakzioa eginez, euren hizkuntza gaitasuna egokitzat hartu ahal dugu?

Ikasleen arrakasta edo porrota zein puntutaraino egotzi dakioke hizkuntzaren erabilerari edo, bestela, irakasgaien edukien jakintza hutsari?

Hizkuntza ez da bakarrik hizkuntzalarien ardura, baizik eta erabiltzaile guztiena eta, kasu honetan, hizkuntza ikerketa eta ikasketa objektutzat ez duten irakasleena ere bai.

Sakontzeko

Lazaro Carreter, F. (2005). El nuevo dardo en la palabra. Madrid: Alianza.

Sarasola, I. (1997). Euskara batuaren ajeak. Irun: Alberdania.

Garzia, J. (2005). Kalko okerrak. Gasteiz: Eusko Jaurlaritza.

Zubimendi, J.R. eta Esnal, P. (1993). Idazkera-liburua. Gasteiz: Eusko Jaurlaritza.

El País (2002). Libro de estilo de El País. Madrid: Aguilar, 2002.

Arrarats, I. (2006). Berria. Estilo liburua. Donostia: Berria.

Ixa Taldea (2005). Erreus: Euskarazko erroreen datu basea. IXA.

http://ixa.si.ehu.es/Erreus

Euskara Zerbitzua (2004). Ehulku. EHU.

http://www.ehu.es/ehulku/

Maia, J. eta Larrea, K. (2008). Ehutsi. Euskara hobetzen. EHU-UPV. http://www.euskara-errektoreordetza.ehu.es/p267- shehuthm/eu/

Nondik

Arrazoiak

Irakasgaia azaltzen den hizkuntzan behar besteko gaitasunik ez izatea (irakasleek zein ikasleek izan dezakete hizkuntza gaitasun urria).

Interlingua egoera anitzak gertatzea eskoletan (transferentzia negatiboak).

Irakasgaiaren beraren eragozpen linguistikoak (lexiko berezia zehaztea eta ulertzea).

Ikasleen ikasteko ohiturak.

Irakasleak erabilitako metodologia.

ERROREA / HUTSEGITEA (Norrish, 1989):

Erroreak:

- Desbideratze sistematikoak: behin eta berriz egiten ditu.
- Ikasleak behar besteko hizkuntza konpetentziarik ez du.
- Bere kabuz ezin ditu zuzendu.

Hutsegiteak:

- Desbideratze aldakorra da: noizbehinka egiten ditu.
- Performantziarik eza.
- Ikaslea, akatsaz ohartu orduko, bada gauza bere kabuz zuzentzeko.

_ Lapsusa:

Gizakien mugek eragindakoak: arretarik eza, oroimen laburra edo nekea .

Zuzenketa

- Brookes (1960): "Bekatua bezala, errorea saihestu egin beharra dago".
- Ohiko zuzenketa:
  - Testua.
  - Azken produktua testua.
  - Idazkien alde formala.

Peris (1998) : « La noción de error como una manifestación de la actividad de aprendizaje ».

Egungo zuzenketa:

- Idazleak testu egileak.
- Testua sortzeko prozesua.
- Idazteko ohiturak.

Sailkapena(1a)

Hizkuntzaren barnekoak (intralingualak):

Teronimoak:

- Aptitud / actitud; encausar / encauzar.
- Haurrez / aurrez / ahurrez / eurrez ; naiz / nahiz
- Pomme / paume; percepteur (récepteur, receveur) / précepteur (tuteur).

Sasi sinonimoak:

- Explosionar (explosión) / explotar (explotación); motivado / estimulado.
- Lagun / adiskide; dagoeneko / honezkero ; joaten da / doa
- Solution (solvant mélangé à un soluté) / soluté (corps qui est dissout par un solvant);
   entretien (conversation entre plusieurs personnes) /entrevue (interview : c'est généralement dans un contexte médiatique).

Sasi esapideak:

- Está en el <u>candelero</u> / *está en el c<u>andelabro;</u> es como para r<u>asgarse</u> las vestiduras / *es como para <u>rascarse</u> las vestiduras
- Ez du zertan esan / ez du esan beharrik / *ez du zertan esan beharrik;
- Isuna jarri diote txarto aparkatzeagatik / *isuna jarri diote txarto aparkatzearren / *isuna jarri diote txarto aparkatu arren
- Ne pas casser trois pattes à un canard (ce n'est pas extraordinaire) / *il n'y a pas de quoi casser une patte à un canard.

Sailkapena(1b)

Hizkuntzaren barnekoak (intralingualak) :

- Erregistroak, euskalkiak, soziolektoak eragindakoak:
  - ¡Tiene culebrilla! (uso común) / Tiene Herpes Zóster (uso culto)
  - Argot carcelario: chinarse (autolesionarse), chapar (encerrar), peluco (reloj), boqui (funcionario de prisiones), bucha (navaja)
  - Administrazio / *arduralaritza (gutxitan erabilitako neologismoa).
  - Prefosta (zubererazko forma "dudarik gabe" adierazteko, baina Bizkaiko hainbat euskaltegitan ere erabilia "oso ondo"!?, "perfektua"!? adierazteko).
  - Je le vis quand je revins / Je l'ai vu quand je suis revenu. Ça boume ? / Ça va ?
  - L'argot : se barrer (partir), fric (argent), beurré (ivre), bicoque (maison).
  - Le verlan : meuf (femme), vénère (énervé), bétom (tomber), ziva (vas-y).

Sailkapena (2a)

- Sasilagunak:
  - Reparar (konpondu) / erreparatu (fijarse).
  - Historia (historia) / istorio (relato, anécdota).
  - Comedia (komedia, antzerkia)/ komeria (situación ridícula).
  - Campo (landa) / kanpo (fuera).
  - Decente (zintzo, txukun) / dezente (bastante).
  - Cadenas (candado) / cadenas (chaînes).
  - Décade (periodo de diez días) / decada (décennie).
  - Sol (suelo) / sol (soleil).
  - Coller: fixer avec de la colle *(pegar, adherir) / colar* (filtrer, passer).
  - Bâtir (construir) / batir (battre)

Sailkapena (2b)

- Baliokidetasunik eza (bestelako alor semantikoak):
  - Hermano / frère / anaia, neba.
  - Escritura / écriture / idazketa, idazkera, idazkuntza.
  - Mortal / mortel / hilkorra, hilgarria.
  - Hacer, efectuar, realizar / faire, effectuer, réaliser / egin.
  - Pedir, solicitar, exigir, demandar/ demander, solliciter, exiger, requérir / eskatu, eskaera egin, galdetu, galdegin (différence dialectale).

Sailkapena (2c)

```
Kalkoak:
```

- 1. Trena 16:00etan irtengo da.
- Le train va partir à 16 h.
- *Trena 16:00etan irtetera doa.
- El tren va a efectuar su salida a 16 h.
- *Trena 16:00etan (bere) irteteari ekingo dio.
- 2. Min hartu dut.
- Je me suis fait mal.
- Me he hecho daño.
- *Mina egin naiz.

Sailkapena (2d)

Hizkuntzen artekoak (interlingualak)

Kalkoak:

- 6. Beste gol bat eginez/sartuz gero, Lilian Laslandesek izandako errekorra berdinduko du.
- S'il marque un nouveau but, il égalera le record détenu par Lilian Laslandes.
- Si mete/marca un nuevo gol, igualará el record que poseía Lilian Laslandes.
- *Gol berri bat eginez/sartuz gero, Lilian Laslandesek izandako errekorra berdinduko du.
- 7. Eskutitz hau bidaliko zenidake? / Eskutitz hau bidaliko didazu?
- Pourriez vous me faire la faveur d'envoyer cette lettre ? (politesse).
- ¿Puedes/podrías hacerme el favor de enviar esta carta? (politesse).
- * Eskutitz hau bidal diezadakezu / zeniezadake? (sauf si cette phrase n'entraîne pas une idée de pouvoir).

Sailkapena (2e)

- Kalkoak:
  - 14. Peruk bere lagunak kalean ikusi ditu.
  - Pierre a vu ses amis dans la rue.
  - Pedro ha visto a sus amigos en la calle.
  - * Peruk bere lagunei kalean ikusi die.
  - 15. Arrantzaleei eraso dieten piratak askatu dituzte.
  - Les pirates qui ont attaqué les pêcheurs libérés.
  - Liberados los piratas que han atacado a los pescadores.
  - * Arrantzaleak eraso dituzten piratak askatu dituzte.

Era anitzeko akatsak...

- Mezu iluna egitea
- _ Hitzen hautaketa okerra egitea
- Hitzen arteko loturarik eta orden logikorik ez izatea
- Noizean behineko akatsak / Behin eta berriz egiten diren akatsak
- Irizpideen araberako akatsak (gramatikalak, fonologikoak, ortografikoak, morfologikoak, sintaktikoak, lexikoak, pragmatikoak, komunikatiboak...) -
- Behar ez dena jartzea / Zerbait ez jartzea
- **Eskualde bateko akatsak / Gizatalde baten akatsak / Norberaren akatsak**
- _ Akats orokorrak / Akats puntualak
- Sortarazitako erroreak
- Irakaslearen metodologiak eragindako erroreak
- Ikas-esstrategiak eragindakoak
- _ .../...

IKAS-ESTRATEGIAK

1. Zeharkako estrategiak. Ikaskuntza antolatzeko, ebaluatzekoak eta ikaslea autonomoagoa bihurtzeko.

- **a) Estrategia metakognitiboak:** ikaskuntza-helburuak ezarri, jardun jakin bat burutzeko baliabideen plangintza, egindako aurrerapenen ebaluazioa...
- **b) Estrategia afektiboak:** Emozioak, motibazioak eta jarrerak sustatu, kontrako emozioak saihestu, nork bere burua adoretu...
- c) Estrategia sozialak: Elkarreragina sustatu, solaskideari argibideak eskatu eta egiaztatu, besteekiko lankidetza eta tolerantziazko jarrerak (kultura / ideologia) landu.

2. Estrategia zuzenak: informazioa lortzeko, gordetzeko eta erabiltzeko.

- a) Oroimen-estrategiak. Informazio berria gordetzen eta berreskuratzeko.
- **b) Estrategia kognitiboak.** Hizkuntzaren manipulazioa eskatzen dute (arrazoibide induktibo eta deduktiboak, itzulpena eta testua entzun edo irakurri bezain laster ideia nagusia edo mezuaren xedea atzeman).
- c) Konpentsatzeko estrategiak. Helburu komunikatibo bat lortzearren hutsuneak edo akatsak konpontzeko erabiltzen diren estrategiak.

OKERRAK ZUZENTZEKO IRIZPIDEAK

- a) Ikaslearen autonomia garatu: berak ikasketaren erantzukizuna izan dezan.
- b) Ikasle bakoitzari bere irtenbidea erraztu: erroreak era pertsonalizatuan tratatu behar dira, guztiek akats berberak egiten ez dituztelako.
- c) Eguneroko jardueretan txertatu erroreen tataera: ikasleak egiten dituen lanetan oinarritu behar da erroreen trataera, etekina berehalakoa izan dadin.
- d) Benetako zuzenketa gerta dadin errore bera egoera ezberdinetan tratatu.

OKERRAK ZUZENTZEKO TEKNIKAK

- 1. Portfolio batean ikasleak egindako eta zuzendutako lanak bildu berrikusteko, kontsultatzeko eta bere bilakaera aztertzeko.
- 2. Lexiko berria ikasleak jaso eguneroko edo bitakora batean: hitz bereziak, interesgarrienak, gakoak....
- 3. Interneten bidezko baliabideak erabili, batez ere feedbacka eskatzen dutenak.
- 4. Web-Bloga sortu ikaskideen artean bertan lan egiteko: idazlanak jarri, ideiak azaldu, eskolako gorabeherak, ebaluazioen berri, eztabaidak...
- 5. "Eguneko errorea" eskolan landu: ikasleek usu egiten duten akatsen bat irakasleak aukeratuko du, eta zertan datzan azaldu ondoren konponbideak bilatzeari ekingo diote.

OKERRAK ZUZENTZEKO TEKNIKAK

- 6. Ikasleek akats baten konponbidea topatu ezean irakasleak zantzuak (hitz gakoa, keinuak, parafrasia, ama-hizkuntza...) eman ikasleek zuzenketa egokia aurkitu arte.
- 7. Ikasleen arteko idazlanen trukaketa egin, ikaskideen lanen berri izan dezaten.
- 8. Ikasleek egindako zuzenketen trukaketa: batak besteari zuzendu (horretarako irizpideak eman ondoren).
- 9. Klaseko zuzenketa: pantailan proiektatu idazlana elkarrekin denek ikus eta zuzendu dezaten.
- 10.Talde-lana: talde txikietan idazlanak egin (antolamenduak erabaki, ideiak proposatu, esaldiak aukeratu, esanahia eta idazketa negoziatu...).
- 11. Ikasleen lanen aurkezpenak eta parte hartzeak grabatu, ahozkotasuna lantzeko.
- 12. Hutsegiteen artxiboa sortu: irizpide anitzen arabera erroreen sailkatzea eta konponketak proposatzea.

OKERRAK ZUZENTZEKO TEKNIKAK

- 13. Idazkera eredugarrien artxiboa sortu: esaldi eredugarriak, gidoiak, esamoldeak, laginak.
- 14. Irakasleak zuzendutako testua ikasleek berregin dezatela.
- 15. Ikasleekin negoziatu zer zuzendu eta zuzenketa nola adierazi.
- 16. Kontrol zerrendak erabili: aldez aurretik erabakitako prozedura eta irizpide batzuen arabera, lanak urratsez urrats egin eta berrikusi.
- 17. Erabilitako testuak hizkuntza bitan daudela, testu bera modu ezberdinez itzuli (euskara □ gaztelera)
- 18. Irakasgaiaren edukiak lantzeko testuak hizkuntza bakar batean egonez gero, testu bera modu ezberdinez berridatzi edo azaldu (euskara ☑ □ euskara).
- 19. Idazketa tailerra landu. Lan-taldeak hizkuntza ere lantzeko erabili daitezke: ideiak ahalik eta garbien nola azaldu taldekideen artean adostu, azken lana egiteko idazteko estrategiak denen artean erabaki...
- 20.lkasleekiko elkarrizketak egin.

- **1. Aurreikuspena:** Irakaslearen zereginak
- 1.1. Zeregin orokorrak
- 1.2. Itzulpenak
- 1.3. Azterketak
- 2. Autozuzenketa: Ikaslearen zereginak
  - 2.1. Nola egin: elkarlana
  - 2.2. Azterketak
  - 2.3. Ikasteko ohiturak / estrategiak
  - 2.4. Zeri erreparatu (idazlanetan, azterketetan)
- 3. Laguntzeko teknikak: Ikasleen eta irakaslearen zereginak
- 3.1. Zeregin orokorrak
- 3.2. Idazketa prozesuaren atal guztiei erreparatu eta ez emaitzari bakarrik
- 3.3. Zuzenketa

1. <u>Aurreikuspena</u>: Irakaslearen zereginak

1.1. Zeregin orokorrak

- Ikastaldearen egoera soziolinguistikoaz jabetu: diagnostikoa egin
- Ikasgaiaren hizkuntzaren berezitasunak kontuan hartu
  - Hizkuntzaren eredu argiak eskaini.
  - Lexikoa egoera jakinetan azaldu (testuinguruan jarri).
  - Kontsultatzeko iturriak eskaini.

1.2. Itzulpenak

- Itzulpenaren berezko zailtasunak: itzulpen arazoak kontuan hartu (nola esan behar dudan euskaraz erdaraz hala esaten dena)
- Interferentzia negatiboez ikasleak ohartarazi

1.3. Azterketak

- Azterketa hasi aurretik: Argibide zehatzak eman, adibideak jarririk.
- Azterketak zuzendu ondoren, ikasleekin batera: Agertutako hizkuntzaren akatsei buruzko hausnarketa egin: hizkuntza akats batek zer puntutaraino baldintza dezake kontzeptuaren ulermena (zer esan nahi izan duten eta, egiatan, zer esan duten).

2. <u>Autozuzenketa</u>: Ikaslearen zereginak

2.1. Nola egin: elkarlana

- Ikasle bik egindako lanak elkarri zuzendu.
- Ikastaldearen zuzenketa
- Kontrol zerrendak erabili: egiteko eta eballuatzeko.

2.2. Azterketak

- Galderen enuntziatuak arretaz irakurri: zer galdetzen duten, zer idazki mota garatu behar den (eskema, sintesia, iruzkina...)
- Idazteko prozesuari erreparatu :
  - Informazioa aukeratu.
  - Idazkia egituratu.
  - Idazkia gauzatu.
- Azterketa berrikusi (kontzeptuzko eta hizkuntzako akatsak)
  - Irakurri / Esaldiak berregin (behar direnetan)
  - Ahaztutako hitzak jarri, utzitako hutsuneak bete...

2. <u>Autozuzenketa</u>: Ikaslearen zereginak

2.3. Ikasteko ohiturak / estrategiak

- Ikasle bakoitzak bere glosategia sortu: mapa semantikoak, testuinguruan ikasi...
- Hitzen definizioak hiztegietan egiaztatu
- Eskoletako eztabaidetan parte hartu
- Aurretiaz zuzendutako lanak tarteka berrikusi
- Ulertu ez denaz azalpenak eskatu
- Argibideei jarraitu
- Egindako akatsetatik ikasi

2.4. Zeri erreparatu (idazlanetan, azterketetan)

- Esaldi luzeegiak : egitura parataktikoak usuagoak euskaraz)
- Hitzez hitzezko itzulpenak.
- Subjektua eta aditza urrundu, subjektu bi elkarren ondoan jarri.
- Perifrasi erretorikoak gehiegi erabili .
- Mezua (ideia) itzuli, eta ez "hitzak" soilik.
- Bi galdera hauei erantzun: zer esan nahi dut? nola esan behar dut?
- Puntuazio ikurrei erreparatu
- Zuzentzaile ortografikoak erabili(Xuxen)

Zer egin :

3. Laguntzeko teknikak: Ikasleen eta irakaslearen zereginak

3.1. Zeregin orokorrak

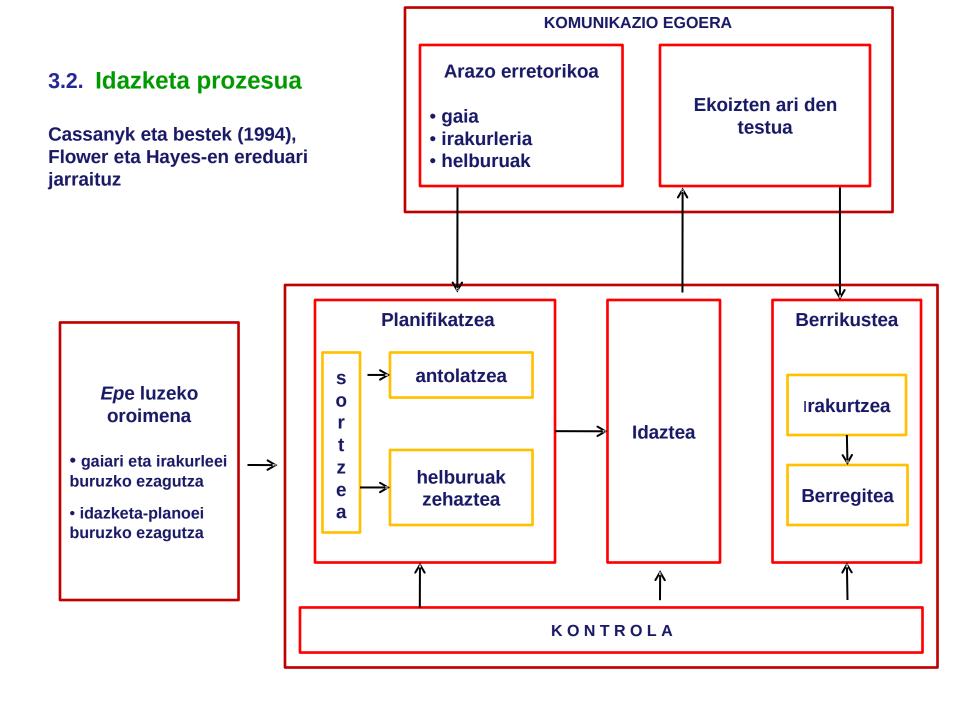
- Ohiko hutsegiteen erregistroa sortu.
- Behin behineko idazkiak zuzendu, behin betikoa egin baino lehen.
- Ikasleei akatsa erakutsi eta konponbidea berak proposa dezala.
- Eman astia ikasleek egindako zuzenketak irakur eta azter ditzaten.

3.2. Idazketa prozesuaren atalei erreparatu eta ez emaitzari bakarrik

- Komunikazio egoera
- Ideiak sortu
- Ideiak antolatu
- Idazketa: erregistroa, lexikoa eta egitura aukeratu.
- Berrikusketa: Irakurketa kritikoa egin

3.3. Zuzenketa

- Noiz?
- Zer?
- Nola?

3.2. Idazketa prozesua

Komunikazio egoera:

- -Idazkia norentzat den, irakurlea nolakoa den
- -Zer lortu nahi den
- -Zer dakigun gaiaz
- -Idazleak nola aurkeztu nahi du bere burua

•Ideiak sortu

- -Ideien zurrunbiloa
- -Galderak elkarri egin

•Ideiak antolatu:

- -Sailkatzeko zerrendak, argibideak, taldeak egin
- -Kontzeptuen mapa egin
- -Ideogramak
- -Zenbakien bidezko eskemak
- -Eskema mailakatua: kortxeteak, giltzak...

•Idazketa:

- -Hizkera eta trataera mota aukeratu
- -Esaldiak aukeratu
- -Ideiak elkarlotu egitura baten arabera

Berrikusketa

- -Testua ulerterrazago bihurtu
- -Gramatika eta ortografia berrikusi
- -Testua ozenki berrirakurri
- -Irakurketa kritikoa egin
- -Zenbait pasarteri erreparatu

3.3. Zuzenketa

•Noiz:

- •lanak egin bitartean...
- ...eta ez handik hainbat egunetara

Zer

- -Mezua bera bihurritzen dutenak
- -Mezuaren ulermena eragozten dutenak
- -Bereziki landu nahi diren atalei dagozkienak
- -Behin eta berriz egiten dituzten akatsak
- -Fosildutako erroreak

•Nola:

- -Zuzenketak arazoak gainditzen laguntzeko dira eta ez ikasleak mintzeko edo etsitzeko
- -Mezuari eta formari erreparatuta
- -Elkarlanean ikasleen artean eta irakaslearekin batera
- -Irakasleak erantzuna era zuzenean eman barik: keinuak, iradokizunak eta galderak eginez
- -Testua berreginez
- -Azken emaitzari itxaron gabe bitarteko lanak zuzenduz

Azkenik...

Ikasleen hizkuntz hutsegiteak eta erroreak bereizi beharra dago, lehenengoak ikasleak berak zuzen ditzake eta, bigarrenak, berriz, hizkuntza konpetentzia handiago duen beste batek lagundurik.

Erroreek eta hutsegiteek bere balioa eta larritasuna testuaren barruan hartzen dute eta ez testuingururik gabeko esaldi solteetan..

Orain arte egindako ikerlan eta sailkapen gehienek esaldiaren barruan gertatzen diren hizkuntza erroreak aztertzen dituztenez, beharrezkoa da testuaren barruan agertzen direnak ere ikertzea, sailkatzea eta hobetzeko proposamenak egitea.

Hizkuntza irakasleek ez ezik irakasle guztiok daukagu hizkuntzaren erabilera zuzena eta egokiaren ardura

Hizkuntza akatsei aurrea hartzeak ez du esan nahi akatsak erabat saihestea.

Errore bat erakustea beharrezkoa bada ere, ez da arrazoi nahikorik ikaslea horretaz ohar dadin eta jokabidea alda dezan. Horrez gain errorea zuzentzeko prozedura bat ere eskaini behar zaie eta landu behar dute.

Irakasleek errorea tratatzeko jarraibide bat diseinatu beharko lukete ikastaldearen eta irakasgaiaren ezaugarrien arabera.

Irakasle guztiok irakasgaia hobeto ulertzearren eta lantzearren, hizkuntzaren erabilera zuzena eta egokia txertatu behar dugu eskoletan eta hartara erabiltzen dugun metodologian.

Eskola praktika

A. Bil itzazu ziklo ezberdineko Lehen Hezkuntzako zenbait ikasleren idazlanak eta egin ondoko jarduerak:

- 1. Formari edo-eta mezuari dagozkion idazlanen akatsak identifikatu eta sailkatu ikusi ditugun ereduen arabera.
- 2. Hausnartu zein izan daitekeen akats horien etioligia
- 3. Proposatu jarraibide bat akats horiek ikasleek uler eta zuzen ditzaten (Erabil itzazu irakurketa osagarriak)

B. Irakurketa osagarriak:

Euskarazko erroreen sailkapena "Euskaraz akatsak EHU_Larraitz_Uria_tesia" Erroreak eta hutsegiteak idazterakoan_NORRISH